

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tá. 551.23

Hely

Idő

"1930"

Személy

Szerző:

Cím:

Budapest regénye a jövő évtizedben.

Forrás:

Budapesti Hírlap

Bp.
(Hely)

1930. II. 2.
(Idő)

(Köt. v. füz.) • (C)

Budapest regénye a jövő évtizedben

Eltűnnek a kémények, a források természetes melegvize lesz Budapest szene, ezzel fogják fűteni a lakásokat és a gyártelepek kazánjait, hideg és meleg ásványvíz fog folyni a pesti vízvezeték- és fürdőkádcsapokon, korom és füstmentes lesz a levegő, jelentékenyen megjavul a közegészség és — a szénbehozzátal csökkenése folytán — a külkereskedelmi mérleg

A városoknak lelkiük van. Képük minden esztendőben változhat, de lelkiük évezredekén át ugyanaz marad. Tokiót elpusztíthatta a földrengés nem tudom én, hányszor, csupán a formája változott meg, a papírházak átalakultak faházakká, aztán a faházak helyét elfoglalták a téglaházak és végül jöttek a beton felhőkarcolók. Tokió lelke azonban ugyanaz maradt: a háborgó föld, amelyen épült. Budapest lelke is ugyanaz évezredek óta. Emberi erő nem változtathatja meg, csak kiteljesítheti. A természet alkotta, ezt a lelket, itt zúg a lábunk alatt, nem törődik Mátyás király renaissance-jával, a barokkal és a neue Sachlichekkel, nem a Dob-utcával és az Erzsébet királyné-sugarúttal. Budapest lelke örök és halhatatlan.

Ilyennek találták már a kelták is, ilyennek találta Augustus császár, aki Krisztus előtt harminc körül meghódította a kelta Akingot (amely bő vizet jelent), ilyennek találták a honfoglaló magyarok, a hódító törökök, mindenféle vendégnáció és ez jelenti értékét nekünk, a házigazdáknak is. Ez a lélek ott sus-

torog, forr, forrong a talaj dolomitrétegében buzógó hévvízi forrásokban, abban a hatalmas rezervoárban, amely a csodás fekvésű város jövő hatalmát jelenti. Claudius római császár idejében már ismerték ezeket a „felső és alsó melegvizeket“ (Aqua calidae superiores et inferiores). Béla király névtelen jegyzője szerint pedig „a Duna mellett Áttila király lakot alkotta magának a hév-vizek felett“.

Davos lehet a tüdőbetegek Mekkája, St. Moritz a téli sport Dorádója, Párizs a művészek és művészetek nemzetközi találkahelye, München a múzeumok városa, Budapest el van jegyezve örökre a sorssal: fürdőváros volt és örökké fürdőváros marad. Budapest regénye nem lesz más a jövő évtizedben sem, mint volt az elmúlt évszázadokban, ez a regény lent kezdődik a föld mélyében és irányja a föld fölötti régió.

Küzdelem a pesti oldal hőforrásainak feltárásiért

Szakértők véleménye szerint a magyar fő-

város csaknem egyedülálló Európa nagy városai között azoknak a földalatti kincseknek a birtoklásában, amelyeket a város alatt elterülő és helyenként feltörő forró és gyógyítóerejű thermalis vizek jelentenek.

Igazolja ezt a megállapítást az a tudományos kutatás s azok a gyakorlati eredmények, amelyek egyik legnagyobbnevű mérnök-geológusunknak, Zsigmondy Vilmosnak a terékenységéhez fűződnek. Zsigmondynak 1866-ban alakult ki az a véleménye, több évi geológiai kutatás után, hogy a budai Dunaparton levő természetes hév-vizek csak szerény fakadással annak a nagy, neptuni formációiban képződő melegvízkészletnek, amely Budapest pesti oldala alatt terül el. Véleménye szerint a pesti Városligetben végzendő furás okvetlenül legakább is olyfokú melegvizet fog szolgáltatni, amely nem marad alatta a budai természetes melegforrások eddig észlelt legnagyobb hőfokának.

József királyi herceg támogatásával Zsigmondy bizonyítani is kezdte, gyakorlati módon, felvéseit, s bár az 1867-ben befejezett margitszigeti kútfurás, amely száztizennyolc méter mélységig hatolt le, csupán negyvennégy Celsius hőfokú vizet adott, szemben a Császárfürdő legmelegebb természetes forrásának hatvanöt és fél fokos vizével, Budapest akkori főpolgármestere, Rottenbiller Lipót mégis megradta az anyagi támogatást a városi artézi kút furására.

Tíz évig tartott a nagy munka és 1878 január 29-én, tehát pontosan ötvenkét éve,

készült el az artézi kút, amely 970 méter mélységből fölverte fél hetven fokos vizét, igazolja méltóan Zsigmondynak optimiztikus elképzeléseit. A közvélemény, közöttük komoly tudósok is, így például Szabó József dr., a budapesti egyetem geológiai tanszékének tudós professzora, éppen olyan bizalmatlansággal nézte a furási munkákat, mint ahogy ma nézik tudósok és laikusok. Hát hét-

tel a hév víz kitérése előtt Szabó lekicsinylő véleményét adott Zsigmondy munkájáról, kijelentette, hogy „így ez a furás, mint bármely más a főváros környékén létesítendő furás nemleges eredménnyel kell, hogy járjon.“

Zsigmondy tíz esztendő munkája, amelyről nagy értékű tudományos műben számolt be, valóságos szenzációja volt az akkori tudományos világnak. Azok, akik Zsigmondy munkáját folytatni akarják, az ő tapasztalatait fogják értékesíteni.

Uj artézi kút a Ligetben

Mert Zsigmondy munkáját folytatni akarják. És itt indul el Budapest következő évtizedének regénye. Egyrészt a főváros, másrészt egy nagyobb vállalkozás fog hozzá a

legközelebbi napokban, hetekben, vagy hónapokban, hogy kibontsák Budapest vízienergiáit. Hogy megnyissa az óriási földalatti rezervoár csapjait. A fővárost ebben az elhatározásában az a szükség vezeti, hogy a legnagyobbított Széchenyi-fürdő vízellátására nem elegendő a régi artézi kút. Uj kutat kell tehát fúrni. Bercezl Jenő alpolgármester már bizottságot is küldött ki e kérdés tanulmányozására, a bizottság tagjai Vendl Aladár műegyetemi tanár, Vitális István bányászati és erdészeti főiskolai tanár, Pálffy Mór dr., Pácvay Vajna Ferenc dr. és Rozsnyói Pál főgeológusok.

Pácvay Vajna a fővárosnak adott szakvéleményében optimiztikusan nyilatkozik a meginduló munkáról, rámutat arra, hogy az évszázadok óta bővízü, hatvan foknál melegebb természetes forrásokon kívül a két Zsigmondy-féle kút bőven oltja a felszínre a forró vizet, a nélkül, hogy a víz mennyiség-ápadásáról lehetne beszélni és voltaképpen csak csodálkozni lehet azon, hogy mostanig a budapesti artézi kút ezt a víz- és hőenergiakincsét gazdasági jelentőségének megfelelően

lően nem használták ki. Az az aggodalom, hogy az új fűrés a jelenlegi artézi kút melegvíztermelését csökkentené, megokolatlan. Az eddigi új fűrésok a Gellért-szálló előtt és a Lukács-fürdő parkjában nem ártottak a közelükben lévő természetes forrásoknak. A magyar főváros alatt olyan thermális kincsek vannak, amelyeknek elhanyagolása már eddig is nemzetgazdasági bünszámba megy. A sok ezer kilométer terjedelmű vízgyűjtő és vízterülethez képest mindössze száztizháromezer hektárral rendelkezünk a fűrés kutak, ezeken a szakmáskor nem tud annyi víz elfolyani, amennyi a természetes források vízbőségét csökkentheti.

Ez tehát a regény bevezetése. Néhány konkrétum, amelyből azonban kevés fantáziával is könnyen lehet színes képet festeni a most induló kis történelem új fejezeteiről. E képet Becey Antal színesíti meg, aki maga is mérnök, szakember és évek óta buvára és lelkes propagálója ennek a kérdésnek. Ő már tovább megy és beszél azokról, a közvélemény számára talán érdekesebb, munkákról, amelyek egy nagyvállalati rendszeről indulnak meg Budapest hévvízeinek kitermelésére.

— Zsigmondy, Schafarik Ferenc professzor és kitűnő munkatársainak a kutatásai kétségtelenné tették, hogy Budapest alatt hatalmas kiterjedésű thermális vízkészletünk van. Ez a nagy földalatti rétegvíz, amelyet a kelet felé erős dőléssel bíró dolomit-közet repedései alkotnak, a budai hegyvidéken lehulló csapadékvíznek táplálják és a földkéreg melege hevíti fel a már említett hőfokra. Azok a budai természetes hőforrások, amelyek a Duna medrével párhuzamosan haladó főtörésvonal mentén kerülnek felszínre, csak biztosító szelepei ennek a nagy kincsnek. És a meglévő fűrésok hatása csak annyi, mint egy-egy tűszúrás az elefánt testén.

Nagyfokú hátortalanúság, tökéletlenség és talán elhivatatlanságunk lehet csak magyarázata annak, hogy ennek az emberi számítás szerint ki nem apadó melegforrásnak gyakorlati kihasználásához erős kézzel nem fogunk hozzá. Mert hogy ez a rendelkezésre álló melegmennyiség a mi szerény szénvagyonunk mellett energiagazdálkodásunk jelentős tétele lehetne, ahhoz nem fér kétség. Szorosan vett energiagazdasági célokra a földkéregnek ezt a melegtét eddig csupán a Szent Lukács-fürdő használta föl, amely 1921 óta fűti thermális víz melegével szállót és egyéb épületeit.

— Nemrégiben nagyobb vállalkozás létesült, amelynek kizárólagos célja a hőforrások melegének erőteljes kihasználása. Ha e tervek valóra válnak, a jövő évtizedben hatá-

masan megváltozik Budapest lakásfűtési és melegvízellátási módja. Megszűnik a bérházak lémenyjének füstölőse, és ezzel a pesti levegőt szennyező korom, pernye és más égési termékek tüdőpusztító hatása. Tisztább légkörben élhet és balneológiai értékkel bíró vízben fürödhetik odahaza a város közönsége és ezzel bekövetkezik Budapest fűrdőváros gondolatának „demokrádizálása”. Ezzel együtt csökkenni fog a nagy külföldi szénimport, amelyet jórésben a háztartási tüzelés tesz szükségessé. A fűrésokból feltörő meleg víz egyaránt szolgálja majd közegészségügyünket és közgazdaságunk érdekeit.

— Hogy milyen mértékben, ezt a feltárás eredményei fogják megszabni. Minden okunk megvan arra a reményre, hogy hatalmas nagy eredményekre számíthatunk. Nem márról-holnapra, hanem óvatos és kitartó munka árán. Óvatosaknak kell lennünk, nehogy meglévő forrásainkat veszélyeztessük; de kitartóknak is, mert eszelekvőképességünket egy elkerülhetetlen balsikernek nem szabad lefékeznie.

Rendőri munka a geológiai rétegekben

Térjünk azonban vissza a rideg konkrétumokhoz. Szóval a Városligetben nemsokára fűrés kezdi a második artézi kutat. Igen ám, de ez nem megy olyan egyszerűen.

Ahhoz, hogy a geológusok hozzáfoghassanak a kút fűrésához, előbb valóságos rendőri munkára van szükség. Ki kell nyomozni, hogy hol van a víz. Pálffy Mór dr. főgeológus mondja el ennek a nyomozásnak a sorrendjét:

— Próbafűrésokat kell végeznünk tizenöt, húsz méter mélyig, hogy az ismert tudományos megállapítások alapján rájőjjünk, hol van az a pont, ahol megkapjuk a keresett törést és vele együtt a várt forró vizet. Fűrés közben néha egy-két napra meg kell állnunk, hogy megmérjük, megállapítsuk, milyen meleg a fűrés nyomán felbuggyanó víz, milyen arányban van a lefűrés méterek számával. Hosszadalmas és költséges ez a munka, sok számtással és fejtöréssel jár. Más eszköz azonban nem áll rendelkezésre, mint a fűrés. Mert az Eötvös-féle inga, és a semmiféle magyar találmány, nem alkalmazható a nagy városok közelében, annyira finom és érzékeny, annyira megvárja minden rezgés, és minden hatás, amely nem a föld mélyéből jön, hanem oldalról irányul rá. Az Eötvös-ingának abszolút nyugalom és lehetőleg sik terület kell.

Böckh Hugó nem optimista, de kockázatra buzdít

Es most hallgassunk meg még egy szakvéleményt, a Böckh Hugóét. Böckh Hugó a Földtani Intézet tudós igazgatója. Csak nemrég tért vissza Angliából, ahol különösen a világ minden táján feltárt olajmezők révén, nagy nemzetközi hírnevet szerzett.

— Az kétségtelen, — mondja Böckh — hogy Budapest területén a mélyben, legalább is bizonyos helyeken nagyobb mennyiségű melegvíz tárható fel. A feltárható víz mennyiségére és kihasználhatóságára nézve azonban már eltérők a vélemények. A jobban optimizmus felé hajló vélemény az, hogy itt úgyszólván korlátlan mennyiségű melegvizet lehet feltárni, amivel szemben áll az az aggodalom, hogy újabb melegvíz feltárása veszélyeztetné a már meglévő fűrdők, kutak vízmennyiségét és hőmérsékletét. Ezt a kérdést elméleti fejtegetésekkel nem lehet eldönteni, csakis fűrésrel lehet megoldani oly módon, hogy a fűrés út vezet, hogy az esetben, ha az befolyásolná a meglévő és kihasználás alatti álló vízmennyiséget, a fűrés el lehessen tömni.

— A fűrdőpontoknak a kiválogatása igen pontos és részletes előmunkálatokat kíván. Nagyon szeretném, ha a magyar közönség tisztába jutna azzal, hogy minden kutató fűrés kockázattal jár, a geológus csak azt állapíthatja meg, hogy bizonyos helyeken remény van arra, hogy hasznosítható ásványos anyagokat vagy vizet tárhassunk fel és kijelölheti azokat a helyeket, ahol meg kell telepíteni azokat a fűrésokat, amelyek a kérdést eldönthetik. De sohasem garantálhatja azt, hogy egy fűrés sikerre fog vezetni. A magyarországi szénvállalatok is nagyon sok fűrészt mélyítették le, amely nem vezetett eredményre. Én mindig azzal a hasonlattal szoktam élni, hogy a doktor sokszor nem lát be 3 cm.-re sem a bőrünk alá, hogy lásson be a geológus 300.000 cm.-re és többre a föld felszíné alá.

— Csonkamagyarország területén még sok kutatási probléma vár megoldásra. Ezek megoldása részletes munkát és nagyszámú fűrésokat kíván. Ezek a fűrésok is kockázatosak lesznek és a közönségünknek meg kellene szokni, hogy sikertelen fűrésok elkerülhetet-

lenek. Nagyon sajnálatosnak tartom, hogy nálunk eredménytelen vagy eredménytelenné tartott fűrésok esetén sokszor heves viták fejlődnek ki a napi sajtóban. Ez a közönséget megtéveszti és arra vezethet, hogy az intéző körök inkább nem áldoznak fontos gazdasági kérdéseket előmozdító fűrésokra, semhogy esetleges sikertelenség esetén megtámadtásnak tegyék ki magukat.

— Igenis, a leglelkiesmeretesebb és a leg-részletesebb tanulmányokkal kell előkészíteni a fűrésokat, de azután bátran kell vállalni az

elkerülhetetlen kockázatot. Amerika, nevezetesen az Egyesült-Államok és a nagy külföldi olaj- és bányatársulatok, de a mi szénbánya-vállalataink is annak köszönik a sikereiket, hogy készek voltak vállalni a kockázatot is.

— Csonkamagyarországnak ma nincs sőfa és évente mintegy négy és félmillió pengőt fizetünk a külföldnek behozott sóért. Teljesen megokolt például ilyen esetben, ha néhány 100.000 P kockázatot vállalunk ennek a kérdésnek a megoldására, ha van olyan hely, ahol alapos geológiai és geofizikai vizsgálatok a kutatást megokolják.

— A melegvíz kérdése is olyan probléma, ahol bizonyos kockázatot vállalni kell. Különböző érdekes, hogy a Szerkesztő Úr engem kérdez meg a vízellátás kérdésében. Miután én életem nagy részét azzal töltöttem el, hogy hasznosítható ásványos anyagokat segítsék feltárni, rendszeren az volt a feladat, hogy olyan helyeket találjak, ahol nincs víz, amely károsan befolyásolná a kitermelést. Most pedig éppen olyan kérdésekkel jönnék hozzám, hogy nyilatkozzam arról, hogy van-e valahol sok víz?

★

Elérkeztünk ezzel riportunk végére. Az optimista elképzelések zabolátlanabb sorai közé szándékosan vetettünk ridegebb szakemberi véleményeket, nehogy felfokozzuk a várakozásokat oktalan méretekre. De úgy érezzük, hogy ezek a talán túlságosan megfontolt szavak sem tudják elnyomni Budapest lelkének felzengő himnuszát, amely kitör a munkanélkül maradt kéményeken át a szabad, tiszta, egészséges pesti levegőre.

M. Gy.